

Peace at home Case example: Kerman city houses

Motahareh Eslami Mahmoodabadi

PhD Candidate, Department of Architecture, Yasuj Branch, Islamic Azad University, Yasuj, Iran.

Yaghowb Peyvastehtar

Email: peyvastehtar@gmail.com (*Corresponding Author*)

Associate Professor, Department of Architecture and Urban Planning, Yasuj Branch, Islamic Azad University, Yasuj, Iran.

Aliakbar Heydari

Assistant Professor, Faculty of Technical and Engineering, Yasouj University, Iran.

Received: 1401/11/12

Accepted: 1403/02/11

Abstract

Housing, as a space for settling and living, has always been one of the first spaces that humans have dealt with since the beginning of history, and the characteristics of this building, especially its interior space, are due to the direct connection with humans during long hours of the day. It has been of great importance. Peace is one of the spiritual and psychological needs of every person that must be provided at home, and this issue turns the provision of peace into one of the most important functions of the home.

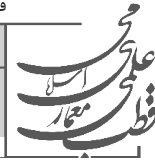
Providing peace in connection with contemporary houses, whose residents, due to the many problems of urban life, consider the house more than ever as a place for rest and relaxation, is more important, and this is the way to achieve this. The meaning of the house has been investigated less in specialized texts, especially in the field of architecture. Based on this, the current research was conducted with the aim of extracting the factors that create peace in the house and the function of the spatial characteristics of the house in providing these factors in two common models of contemporary houses, including apartment houses and independent houses with a yard, and the way of showing peace in the house. investigated. In this study, the "Structure of Meanings" method was used as a qualitative research approach with the techniques of photography, field observation, questionnaires and semi-structured ladder interviews. The conceptual framework of the research under Rapaport's model of meaning levels (1988) describes the consequences and meanings governing characteristics in the form of "characteristics, overt function and hidden function" propositions.

To ensure that the necessary information was obtained, the concept of theoretical saturation determined the number of samples, interviews and data collection.

Based on the diagram of the value chain structure, the presentation of the concept of relaxation is mainly influenced by the environmental capabilities of "connection with the open space". Other features such as "building age", "kitchen model", "property", "spatial dimensions" and "number of rooms" help to create peace in the house. In addition to providing a structured framework to study the compatibility between creating the concept of relaxation and the spatial characteristics of the house, the research results emphasize the basic values of the residents and the hidden meanings related to these characteristics.

Keywords: peace at home, apartment houses, independent houses with courtyards, environmental psychology

ارزیابی ابعاد مختلف شکل‌گیری آرامش در خانه‌های معاصر کرمان (خانه‌های آپارتمانی و مستقل حیاطدار)

مطهره اسلامی محمودآبادی

پژوهشگر دکتری، گروه معماری، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران.

یعقوب پیوسته‌گر

دانشیار، گروه معماری و شهرسازی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: peyvastehgar@gmail.com

علی اکبر حیدری

استادیار، گروه معماری، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه یاسوج، ایران.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۱۲ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۰۲/۱۱

چکیده

مسکن به‌عنوان فضایی برای سکنی‌گزیدن و زندگی، همواره از ابتدای تاریخ تاکنون یکی از اولین فضاهایی بوده که انسان با آن سروکار داشته و ویژگی‌های این بنا و به خصوص فضای داخلی آن به سبب ارتباط مستقیمی که در ساعات طولانی از روز با انسان دارد، از اهمیت بالایی برخوردار بوده است. آرامش یکی از نیازهای روحی و روانی هر فرد است که بایستی در خانه تأمین شود و این موضوع، تأمین آرامش را به یکی از مهمترین کارکردهای خانه تبدیل می‌کند. تأمین آرامش در ارتباط با خانه‌های معاصر که ساکنین آن به خاطر مشکلات متعدد زندگی شهرنشینی، خانه را بیش از همیشه به‌عنوان مکانی برای استراحت و آرامش قلمداد می‌کنند، از اهمیت ویژه‌تری برخوردار است؛ و این در حالی است که چگونگی حصول این معنا در خانه، کمتر در متون تخصصی به ویژه در حوزه معماری مورد بررسی قرار گرفته است. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف استخراج عوامل ایجادکننده آرامش در خانه و کارکرد ویژگی‌های فضایی خانه در تأمین این عوامل در دو الگوی رایج خانه‌های معاصر شامل خانه‌های آپارتمانی و خانه‌های مستقل حیاطدار شکل گرفت و چگونگی نمودپذیری آرامش در خانه را مورد بررسی قرار داد. در این مطالعه از روش «ساختار معانی» به‌عنوان رویکردی از پژوهش کیفی با تکنیک‌های عکسبرداری، مشاهده میدانی، پرسشنامه، و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته نردبانی استفاده شد. چارچوب مفهومی پژوهش تحت مدل سطوح معانی راباپورت (۱۹۸۸)، پیامدها و معانی حاکم بر خصوصیات را در قالب گزاره‌های «خصوصیت، کارکرد آشکار، و کارکرد پنهان» تشریح می‌نماید. برای اطمینان از دریافت اطلاعات لازم، مفهوم اشباع نظری تعیین‌کننده تعداد نمونه‌ها، مصاحبه‌ها، و دریافت داده‌ها بود. بر اساس نمودار ساختار زنجیره‌ای ارزش، نمودپذیری مفهوم آرامش به طور عمده تحت تأثیر قابلیت‌های محیطی «ارتباط با فضای باز» قرار دارند. قابلیت‌های دیگری همچون «قدمت بنا»، «الگوی آشپزخانه»، «مالکیت»، «ابعاد فضایی»، و «تعداد اتاق‌ها» ایجاد آرامش در خانه را مهیا می‌کند. نتایج پژوهش علاوه بر ارائه یک چارچوب ساختاریافته برای مطالعه تطابق بین ایجاد مفهوم آرامش و ویژگی‌های فضایی خانه، بر ارزش‌های اساسی ساکنان و معانی پنهان در رابطه با این خصوصیات تأکید دارد.

واژگان کلیدی: آرامش در خانه، خانه‌های آپارتمانی، خانه‌های مستقل حیاطدار، روان‌شناسی محیط.

۱. مقدمه

برخی متفکران و اندیشمندان بر این باورند که در پیچیدگی جهان امروز و تناقض‌های ناشی از آن، منشأ بسیاری از بیماری‌ها به خصوص بیماری‌های روانی، نوع خانه‌ها است. خانه آرامش‌مند یک مجموعه استراحتی، درمانی، تفریحی برای افرادی است که در اثر فشارهای زندگی شهری دچار خستگی و ناراحتی عصبی شده‌اند. این خانه‌ها که در میان شهرها و طبیعت و در محیطی آرام واقع شدند می‌توانند تجدد اعصاب کنند (بوجاریان و دیگران ۱۳۹۵).

خانه و مسکن به‌عنوان یکی از پدیده‌های واقعی، از نخستین مسائلی است که بشر همواره با آن دست به‌گریبان بوده و همواره در تلاش برای تهیه و یافتن پاسخی مناسب، معقول و اندیشیده برای آن است؛ از سوی دیگر بخش اعظم خانه‌های درون‌شهری از موضوع فلسفه آرامش در زندگی غافل شده‌اند. به همین دلیل رویکرد اتخاذ شده روی بیشتر شهروندان اثر گذاشته و به صورت مساله و مشکل عمومی در آمده است. بنابراین باید اصول و معیارهای طراحی خانه از روان‌شناسی محیط و رویکردهای منطبق با نیازهای انسانی در مراحل مختلف زندگی با نیت آرامش مد نظر قرار گیرد و یا به عبارتی ساختارها با کارکردهای مورد نظر نیازهای انسانی، منطبق باشد. اما مسئله این است که با توجه به اهمیت موضوع کمتر به این مهم پرداخته شده است.

با توجه به اینکه در معماری اساسی‌ترین عامل، مردم هستند از این روی معنای هر اثر معماری به این وابسته است که این اثر تا چه اندازه آسایش، آرامش، و رضایت مردم را تأمین می‌کند و در پاسخ به نیازهای ایشان کارا است. خانه مسکونی، کانون زندگی انسان‌ها به شمار می‌رود. خانه باید شرایطی داشته باشد که بتواند به‌عنوان محل آرامش انسان عمل نماید از آنجا که رابطه انسان و محیط رابطه‌ای متقابل بوده، نقش فضای داخلی خانه در القای حس آرامش ساکنین انکارناپذیر است (خادم‌محمدی و دیگران ۱۳۹۴).

بر این اساس پرسش‌های پژوهش حاضر به این صورت قابل طرح می‌باشد:

۱. چه ارتباطی بین ویژگی‌های فضایی و آرامش در خانه وجود دارد؟
۲. تفاوت در ساختار فضایی الگوی خانه‌های آپارتمانی و مستقل حیاطدار چه تاثیری در ایجاد آرامش در این خانه‌ها دارند؟
۳. آرامش در هر یک از الگوی خانه‌ها (آپارتمانی و مستقل حیاطدار) از طریق ویژگی‌های فضایی در چه سطحی برآورده می‌شود؟

۲. مواد و روش‌ها

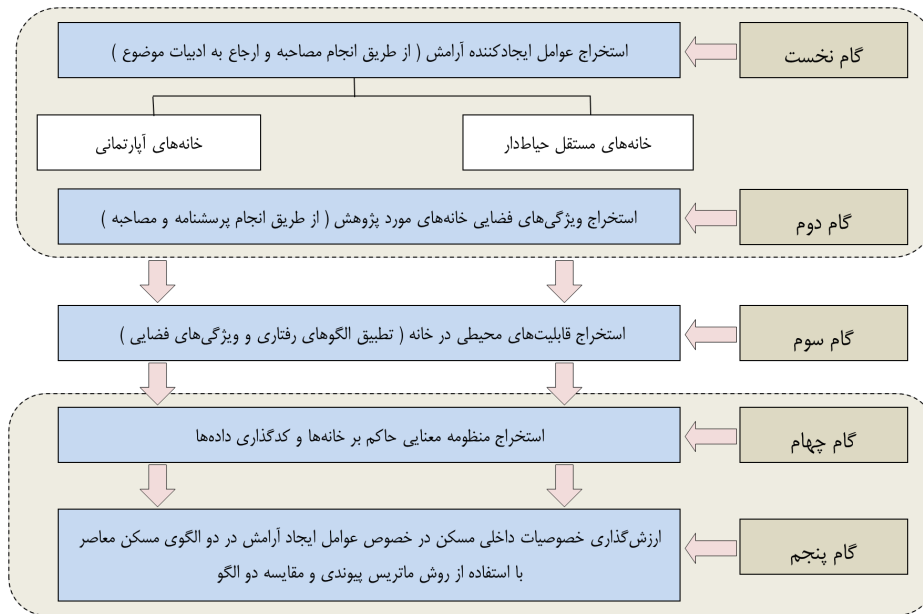
پژوهش حاضر به بررسی ارتباط بین عوامل ایجادکننده آرامش با ویژگی‌های فضایی خانه پرداخته و معانی را که افراد به آن خصوصیات نسبت می‌دهند، مورد توجه قرار می‌دهد. جهت دستیابی به سطوح مختلف معانی از چارچوب روش شناختی و مفهومی ارائه شده توسط راپاپورت (۱۹۸۸) که به «ساختار معنایی» معروف است بهره گرفته شده است. در این چارچوب مجموع‌های از معانی در ارتباط با رفتار مورد نظر (فعالیت‌های افراد در خانه) و خصوصیات (ویژگی‌های فضایی خانه) را در برمی‌گیرد و ویژگی‌های فضایی خانه را به سهم آن ویژگی در تحقق اهداف و ارزش‌ها مرتبط می‌سازد. فرایند تحقیق شامل ۵ مرحله کلی است:

۱. استخراج عوامل ایجادکننده آرامش در خانه از طریق مصاحبه با ساکنین خانه‌های آپارتمانی و مستقل حیاطدار
  ۲. استخراج ویژگی‌های فضایی، الگوهای رفتاری، و قابلیت‌های محیطی در خانه از طریق مصاحبه و تنظیم پرسشنامه
  ۳. ترسیم زنجیره‌های معنایی مرتبط با هر یک از عوامل استخراج شده در مرحله نخست
  ۴. کدگذاری هر یک از مفاهیم و بررسی ارتباط بین آن‌ها از طریق ماتریس پیوندی
  ۵. ارزش‌گذاری ویژگی‌های فضایی خانه در ارتباط با ایجاد مفهوم آرامش در دو الگوی خانه‌های آپارتمانی و مستقل حیاطدار
- نوشتر حاضر بر اساس روش «ساختار معنایی» به‌عنوان رویکردی از پژوهش کیفی به انجام رسیده است و به منظور گردآوری داده‌ها از روش‌های عکسبرداری، مشاهده میدانی، پرسشنامه، و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته نردبانی استفاده شد.

۳. مبانی نظری

تأمین مسکن یکی از مهمترین مسائل در معیشت بشر به شمار می‌رود که در این ارتباط تأمین نیازهای مادی و معنوی انسان، مهم‌ترین عملکرد آن محسوب می‌شود. معیارهای مسکن مطلوب تنها به این محدود نمی‌گردد که سرپناه و حافظ انسان در برابر شرایط نامساعد جوی و گزند حیوانات و احتمالاً آسیب‌های هم‌نوعانش باشد و یا قیمت مناسبی داشته و تأمین آن برای هر کس مقدور باشد (نقی‌زاده ۱۳۹۱، ۴۰)؛ بلکه آنچه که خانه را «خانه» می‌نماید، کیفیات و اصولی هستی‌شناسانه، پایدار و ماندگار در خانه است (کریمی ۱۳۹۳، ۴۰). آنچه که در این پژوهش بیش از هر چیز مورد تأکید

شکل ۱.۱. دیاگرام فرایند تحقیق

اول یک نهاد است و یک سازه و این نهاد برای مقاصد بسیار پیچیده‌ای به وجود آمده است. از آنجا که احداث یک خانه پدیده‌ای فرهنگی است. شکل و سازمان فضایی آن به شدت تحت تأثیر فرهنگی است که به آن بستگی دارد. حتی در آن زمان نیز که خانه برای بشر اولیه به‌عنوان سرپناه مطرح بود، مفهوم عملکرد تنها در فایده صرف یا عملکرد محض خلاصه نمی‌شود. وجه سرپناهی خانه به‌عنوان وظیفه ضمنی، ضروری و انفعالی مطرح بود. و نکته مثبت مفهوم خانه ایجاد محیطی مطلوب برای زندگی خانواده به مثابه واحد اجتماعی بود. ۵. از میان فضاهای پیرامونی، خانه بلافصل‌ترین فضای مرتبط آدمی است، به طور روزمره از او تأثیر می‌گیرد و بر او تأثیر می‌گذارد. اولین فضایی است که آدمی احساس تعلق فضایی را در آن تجربه می‌کند و مجموعه حواس پنج‌گانه سرتاسر آن را طی می‌کند و در مدت کوتاهی بدان خو می‌گیرد. خانه تنها مکانی است که اولین تجربه‌های بی‌واسطه با فضا، در انزوا و جمع در آن صورت می‌گیرد و خلوت با خود، همسر و فرزندان یا دوست یا دیگران، همه و همه بی‌تعرض غیر در آن ممکن می‌گردد (استخراج شده از گزارش تحقیقاتی کاربرد اصول در خانه‌های ایرانی در طراحی مسکن). به طور کلی مسکن یکی از نیازهای اساسی و اولیه انسان را تشکیل می‌دهد (اصفی و دیگران ۱۳۹۵).

۳-۲. آرامش

آرامش در لغت به معانی چون آرمیدن، آسایش یافتن،

و توجه قرار گرفته است، بررسی نقش خانه در تأمین نیاز آرامش برای ساکنان است. بر همین اساس، همان‌گونه که در نمودار فرایند تحقیق نیز ارائه شد (تصویر ۱)، با استناد بر نتایج مصاحبه‌ها و پرسشنامه‌ها، عوامل ایجادکننده آرامش در خانه استخراج و ارزش‌گذاری خصوصیات داخلی مسکن در خانه‌های مورد پژوهش صورت می‌پذیرد.

۳-۱. مسکن

مقوله مسکن گسترده و پیچیده است و ابعاد متنوعی دارد و امروزه به‌عنوان مکانی فیزیکی و سرپناه، که نیاز اولیه و اساسی انسان مانند خواب، خوراک، استراحت، و حفاظت در برابر شرایط جوی را فراهم می‌آورد و از لحاظ روانی نیز اطمینان خاطر درونی در شخص بوجود می‌آورد. با عوض شدن شیوه زندگی مفهوم و مصداق (واحد مسکونی) و (ساکنان) جای (خانه) و (سکونت) را گرفته‌اند. در اینجا پنج تعریف از خانه ارائه شده است: ۱. خانه جایی است که ساکنان آن احساس ناراحتی نکنند و اندرون خانه یا جایی که زن و بچه زندگی می‌کنند، می‌بایست تنوع زیادی داشته باشد تا خستگی احساس نشود. ۲. خانه پوششی است که در تطابق برخی از شرایط رابطه صحیحی را بین محیط خارج و پدیده‌های زیستی انسان برقرار می‌سازد. در خانه باید یک فرد و یا خانواده زندگی کنند، یعنی اینکه بخواهد راه برود، دراز بکشد، ببینند، و فکر کنند. ۳. خانه مرکز جهان است برای ساکنانش و برای محله‌اش شاخص‌ترین بنا در تحکیم مکان. ۴. خانه در درجه

در مقابل اضطراب، ریشه در هیجان‌های ناهمخوان باهدف دارد که به طور کلی منفی هستند آرامش حس مثبتی است که از حس رضایتمندی و پیروزی به دست می‌آید (مارشال ۱۳۹۸). آرامش روانی یعنی آرامش در واکنش رفتاری (فرانکل ۱۳۷۸).

۳-۳. نظریه ساختار معنایی راپاپورت

از نظر راپاپورت (۲۰۰۵) مسکن صرفاً یک سرپناه فیزیکی در قلمرو سکونت نمی‌باشد، بلکه مانند بخشی از سیستم فرهنگی سکونت است که مجموعه خاصی از فعالیت‌ها در درون آن رخ می‌دهد. با این نگاه راپاپورت مسکن را «سیستمی از قرارگاه‌ها» می‌داند که در آن قرارگاه‌ها دربرگیرنده الگوی خاصی از فعالیت‌هایی هستند که در درون آن شکل می‌گیرند. یک قرارگاه شامل محیط کالبدی است که یک وضعیت از رفتارهای قابل پیش‌بینی و مداوم را تعریف می‌نماید. فعالیت‌ها شامل خود فعالیت، چگونگی انجام آن، ارتباط با دیگر فعالیت‌ها و معنای فعالیت است. چگونگی انجام فعالیت‌ها و معنا و رابطه میان آنها کاملاً وابسته به عوامل فرهنگی گروهی است که فعالیت در آن انجام می‌گیرد. از سوی دیگر مکان و خصوصیات کالبدی موجود در آن نیز فرهنگی گروهی است که فعالیت در آن انجام می‌گیرد. از سوی دیگر، مکان و خصوصیات کالبدی موجود در آن نیز متأثر از فرهنگ است. پس سیستم قرارگاه‌ها مجموعه‌ای از فعالیت و مکان فیزیکی برخاسته از فرهنگ گروه ساکنان خواهد بود (راپاپورت^۱ ۱۹۹۷).

راپاپورت عناصر محیط ساخته شده را در سه دسته، عناصر ثابت (دیوار، ستون، ابعاد سازه) عناصر نیمه‌ثابت (مبلمان و پوشش گیاهی) و عناصر غیر ثابت (رفتارها، افراد) می‌شمارد. با توجه به نظریات بررسی شده می‌توان عناصر مسکن را به‌عنوان یک سیستم سکونت در سه دسته ارائه کرد: فعالیت‌ها: مجموعه رفتارهای هدفمند که در مسکن برای پاسخگویی به نیاز خاصی صورت می‌گیرد که متأثر از قوانین فرهنگی فردی و خانوادگی و اجتماعی می‌باشد.

سکون، طمأنینه، خواب کوتاه و سبک، فراغت، صلح و آشتی معرفی شده است. آرامش اسم مصدر از آرمیدن است که در لغت به معنای حالتی نفسانی همراه با آسودگی و ثبات است و در اصطلاح در برابر اضطراب و دلهره به کار می‌رود (دهخدا ۱۳۷۷). به تعبیر دیگر حالتی است که در آن نگرانی، اضطراب، خشم، و ناراحتی وجود ندارد (اشرف صادقی ۱۳۹۲). فرهنگ معین نیز آرامش را آرمیدن، فراغت، راحتی، آسایش، طمأنینه، سکینه، صلح، آشتی، امنیت و سکون معنا کرده است (معین ۱۳۸۸).

هرکدام از این معانی، به وجوهی از مفهوم آرامش اشاره دارند. ولی هیچ کدام تعریف جامعی از مفهوم آرامش به دست نمی‌دهند. با مراجعه به متون مختلف، با نظرات متعدد و متنوعی از آرامش روبرو می‌شویم. در روانشناسی، پیشنهاددهای متعددی جهت دستیابی به آرامش، مطرح می‌شود. روان‌شناسان مختلف، رویکردهای متفاوتی اتخاذ کرده‌اند. در متون مذهبی، راهکارهایی جهت ایجاد و حفظ آرامش، در فرد، خانواده و جامعه اشاره شده است. در فلسفه به نوعی دیگر این مفهوم بررسی می‌شود و همچنین است علم منطق، هنر نیز جایگاه خود را دارد و هر هنری از نقاشی و مجسمه‌سازی و موسیقی گرفته تا معماری، نقطه‌نظرهای متفاوتی از مفهوم آرامش ارائه کرده‌اند. اما به نظر می‌رسد هیچ کدام به تعریفی جامع و کامل که به خوبی این مفهوم را پوشش دهد و وجوه مختلف آن را در بر گرفته باشد دست نیافته‌اند. روان‌شناسان تعریف‌های گوناگونی درباره آرامش ارائه نموده‌اند؛ زیرا در روان‌شناسی نوین، آرامش عمدتاً به معنای آرامش «روان» مطرح می‌شود که موضوع دانش روان‌شناسی است و مفهوم آن در مکاتب روان‌شناسی دچار تحولاتی شده است (ویس کریمی ۱۳۸۹). از این رو همواره برای تعریف آرامش یا از مفاهیم ایجابی مانند بهداشت روانی، سلامت روانی، و بهنجاری و یا از مفاهیم سلبی مانند اضطراب، استرس، فشارهای روانی و غیره استفاده می‌کنند. برخی از تعاریف ارائه شده در این خصوص عبارتند از آرامش حاصل هیجان‌های همخوان با هدف است که عموماً مثبت هستند و

جدول ۱. سطوح مختلف معانی محیط ساخته شده از دید راپاپورت (مأخذ: امامقلی و دیگران ۱۳۹۱)

لايه‌های معنایی	معنای محیط ساخته شده	توضیح معنایی لایه‌ها
سطح بالا	معانی مرتبط با کیهان‌شناسی	طرح‌واره‌های شناختی، جهان‌بینی‌ها و سیستم‌های فلسفی
سطح میانی	وجوه پنهان فعالیت‌ها و رفتار «کارکرد پنهان»	قابلیت کاربردی و عملکردی که برخی مواقع برای استفاده به غیر از کاربرد اولیه خود به کار گرفته می‌شود (هویت، قدرت، منزلت و توانگری)
سطح پایین	معانی روزانه و قابل استفاده «کارکرد آشکار»	نشانه‌های مادی برای تعیین کاربردهای هر یک از چیدمان‌ها؛ این سطح بیان‌کننده موقعیت اجتماعی، رفتارهای مورد انتظار، حریم خصوصی، میزان نفوذ و غیره است. (دسترسی، خلوت، چیدمان نشیمن، حرکت و غیره)

آرامش در خانه‌های مستقل حیاطدار و خانه‌های آپارتمانی» را از طریق بررسی تأثیرات متقابل وجوه آشکار و پنهان ویژگی‌های فضایی، الگوهای رفتاری ساکنان و قابلیت‌های محیطی، بررسی نمود و در نهایت پس از کشف معانی به ارزش خصوصیات فضایی در رابطه با ایجاد مفهوم آرامش از طریق روش‌های کمی دست پیدا کرد.

شکل ۲: فرایند استخراج منظومه معانی مرتبط با معنای آرامش در خانه

۵. روش تحقیق

پژوهش حاضر به بررسی چگونگی دستیابی به مفهوم آرامش در خانه‌های مستقل حیاطدار و خانه‌های آپارتمانی پرداخته و برای این منظور معانی را که افراد به ویژگی‌های فضایی خانه نسبت می‌دهند، مورد توجه قرار می‌دهد. جهت دستیابی به سطوح مختلف معانی، از چارچوب روش شناختی و مفهومی ارائه شده توسط راپاپورت (۱۹۹۸) استفاده شده است که مجموعه‌ای از معانی در ارتباط با رفتار مورد نظر (فعالیت‌های افراد در مسکن) و خصوصیات (خصوصیات مسکن) را در بر می‌گیرد و خصوصیات مسکن را به سهم آن خصوصیت در تحقق اهداف و ارزش‌ها مرتبط می‌سازد. همانطور که گفته شد در این روش هر خصوصیت دارای یک پیامد است که این پیامد با استفاده از روش ابزار غایت و انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته عمیق استخراج می‌شود و زنجیره‌های ساختار معنا شکل می‌گیرد. برای اثبات زنجیره‌های ساختار معنا، اجزای زنجیره با استفاده از روش کدگذاری فرآیندی، کدگذاری شده و بر اساس موضوع و سطحشان در زنجیره تقسیم می‌شوند. در مرحله اول همه داده‌ها به صورت «کدگذاری باز» مورد توجه قرار می‌گیرند. این مرحله فرآیندی تحلیلی است که طی آن مفاهیم شناسایی و بر اساس خصوصیات و ابعادشان بسط داده می‌شوند. در مرحله دوم، داده‌ها به صورت «انتخابی» در جداول تحلیل داده‌ها کدگذاری می‌شوند. در این مرحله مقولات به دست آمده از کدگذاری باز تفکیک شده و آن دسته از مقولات که با پرسش تحقیق بیشتر ارتباط دارند، از میان کدهای به وجود آمده انتخاب می‌شوند. در مرحله سوم، داده‌های تحلیلی «کدگذاری محوری» می‌شوند تا نکات

خصوصیات: ویژگی‌های عینی و ذهنی کالبد مسکن برای ساکنان می‌باشد. این عنصر سیستم دربرگیرنده خصوصیات عناصر ثابت، نیمه‌ثابت، غیرثابت راپاپورت می‌باشد. معانی: مجموعه مفاهیم حاصل از تعامل فعالیت‌ها و خصوصیات می‌باشد که اهداف سکونت را شکل می‌دهد. عنصر معانی سیستم سکونت عناصر هر سه مدل قلمرویی، روان‌شناسی اجتماعی، و فرهنگی دسپرس را در خود دارد (راپاپورت ۱۹۷۷).

۴. چارچوب مفهومی پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس روش «ساختار معنایی» راپاپورت شکل گرفته است. در این روش هر ویژگی فضایی دارای یک پیامد و معناست و اهمیت هر پیامد به توانایی آن در برآوردن اهداف و ارزش‌های افراد وابسته است. برای بررسی «ابعاد مختلف مفهوم آرامش در خانه» ابتدا باید از آرامش به‌عنوان یک معنا در خانه یاد کرد و نحوه رسیدن به معنا در خانه مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور، ابتدا باید مولفه‌های «ساختار منظومه معنایی» خانه تعریف شوند. یکی از مولفه‌های مهم و عینی برای رسیدن به معنا توجه به «فعالیت‌های آشکار» می‌باشد که در مقیاس‌های فردی و جمعی رخ می‌دهد. فعالیت‌های مشخص و روزمره انسان به‌عنوان پدیده آشکار و قابل رؤیت فرهنگ در یک بستر محیطی صورت می‌گیرد. لذا منظومه معنایی خانه را می‌توان از طریق مطالعه خصوصیات مسکن، قابلیت‌های محیطی و تحلیل روابط بین آنها بررسی نمود. عناصر مسکن، استفاده از فضا، و فعالیت‌هایی که در آن رخ می‌دهند، بیان‌کننده معانی حاکم بر محیط مسکن به‌عنوان یک واحد اجتماعی است؛ و انسان از خصوصیات محیط برای دستیابی به معانی و اهداف خود در زندگی بهره می‌برد (افشاری و دیگران ۱۳۹۴). برای دستیابی به معنای آرامش در خانه ابتدا وجوه آشکار ویژگی‌های فضایی و فعالیت‌های انسان مورد بررسی قرار می‌گیرد. مطالعات صورت گرفته درباره کشف معانی فعالیت‌ها در محیط‌های مسکونی نشان می‌دهند که فعالیت‌ها علاوه بر وجوه آشکار دارای وجوه پنهان و معناداری نیز می‌باشد (افشاری و دیگران ۱۳۹۴). با بررسی فعالیت‌های آشکار و نحوه ارتباط آن با خصوصیات‌های فضایی می‌توان به قابلیت‌های محیطی دست پیدا کرد که طبق نظریه راپاپورت که پیش‌تر درباره آن بحث شد معانی سطح دوم در خانه است و سپس از طریق ایجاد رابطه بین عوامل ذکر شده به معنای خانه که در این پژوهش «آرامش» است، دست پیدا کرد. مطالعه وجوه آرامش در خانه مسئله‌ای اکتشافی است و مطابق نمودار فوق می‌توان «فهم ابعاد مختلف شکل‌گیری

باشند. یکپارچگی فرهنگی امکان مطالعه روش زندگی تقریباً ثابت را امکان‌پذیر می‌سازد.

نمونه‌های مورد بررسی در این پژوهش، دو الگوی رایج مسکن شهری شامل واحدهای آپارتمانی و خانه‌های مستقل حیاطدار در دو محله بهمینیار و شهرک الهیه منطقه دو شهر کرمان در سال ۱۴۰۰ هستند که الگوی غالب در محله بهمینیار، خانه‌های مستقل حیاطدار و الگوی غالب در محله الهیه به صورت خانه‌های آپارتمانی است. ساکنین این دو محله از نظر سطح اجتماعی و وضعیت اقتصادی در شرایطی مشابه بوده و همگی جز طبقه متوسط شهری به شمار می‌روند.

منظور از مسکن آپارتمانی در این تحقیق، یک ساختمان چندطبقه (در این تحقیق ۴ طبقه روی پارکینگ) است که در یک پلاک شهری مستقل با مساحت ۲۵۰ تا ۳۰۰ مترمربع بنا شده و در هر طبقه یک یا دو واحد مجزا ساخته شده است.

خانه‌های مستقل حیاطدار نیز الگوهایی با قدمت ۲۰ تا ۳۰ ساله هستند که در قطعاتی به مساحت ۲۷۰ تا ۳۵۰ متر ساخته شده‌اند. در این الگو که بنا در ۶۰٪ زمین احداث شده است، از دو طرف به حیاط منتهی می‌شود و کلیت بنا در اختیار یک خانواده تک‌هسته‌ای قرار دارد.

جامعه آماری در این تحقیق ۲۸۵ نفر از ساکنین (هم زن و هم مرد) در خانه‌های آپارتمانی شهرک الهیه و مستقل حیاطدار در محله بهمینیار منطقه ۲ شهر کرمان که پاسخ‌گویان بودند. روش نمونه‌گیری مورد استفاده، نمونه‌گیری طبقه‌ای بوده که به شیوه‌های تقسیم مساوی، انتساب بهینه، و انتساب متناسب است. جمعیت کل حجم نمونه برابر با ۱۱۸۰ نفر بوده که برای تعیین جامعه آماری از روش کوکران استفاده گردیده است.

۴. جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها

۴-۱. گام اول: استخراج عوامل ایجادکننده آرامش

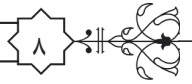
موضوع اصلی پژوهش حاضر درک مفهوم آرامش در خانه است. برای رسیدن به این مهم در ابتدا باید بدانیم چه چیزی باعث ایجاد آرامش می‌شود ولی از آنجا که آرامش نسبی است و بسته به شرایط و افراد متفاوت است، در ابتدا از جامعه مورد پژوهش در خصوص اینکه چه چیزی در خانه باعث آرامش آنها می‌شود سوال شد. سوال‌ها طوری طراحی شده است که صرفاً در خصوص خانه پرسیده می‌شود؛ چرا که همانطور گفته شد آرامش در مکان‌های مختلف به طرق مختلف کسب می‌شود و کاملاً نسبی است. پرسشنامه‌ای برای انجام مصاحبه با ۷۳ سوال طراحی شده و سوالات با نظرخواهی از افراد مجرب و متخصص و متناسب با موضوع تحقیق و اطلاعات مورد نیاز تنظیم شد. در پایان هر یک از مصاحبه‌ها،

تحلیلی برای نتیجه‌گیری پژوهش به دست آید. این مرحله ارائه تصویری اجمالی از ماجرا و مورد است و باید با عبارت‌های مختصر و کوتاه بیان شود (سالدانان^۱ ۲۰۱۰)، کدگذاری نظام‌مند داده‌ها در این فرآیند، موجب توجه کامل به همه داده‌ها و لحاظ آن‌ها در پژوهش می‌شود. هنگام توسعه کدها، از به وجود آمدن زنجیره‌های گسترده و شکل‌گیری معانی مبهم جلوگیری می‌شود. برای رعایت «روایی» فرآیند کدگذاری محتوای مصاحبه‌ها، محتوای ضبط‌شده مصاحبه‌ها توسط اساتید محترم کنترل شد تا با ایجاد «توافق نظری» اطمینان لازم از سنجش درست مولفه‌های پژوهش در روند کدگذاری مصاحبه‌ها به وجود آید. برای رعایت «پایایی»، کدگذاری محتوای مصاحبه‌ها در دو گروه به صورت موازی و مستقل از هم صورت می‌گیرد که با توجه به یکسان بودن نتایج کدگذاری‌ها، از ثبات نتایج حاصل از اجرای مصاحبه اطمینان حاصل می‌شود. پس از این مرحله زنجیره‌های کدگذاری شده توسط یک ماتریس پیوند جمع می‌شوند. ماتریس پیوند یک ماتریس مربعی است که ارتباط میان اجزای زنجیره را نشان می‌دهد و بر تعداد دفعاتی که هر عنصر با سایر عناصر در ارتباط است دلالت دارد (گاتمن^۳ ۱۹۸۲). در این ماتریس دو نوع ارتباط میان عناصر مورد توجه است: ارتباط مستقیم و غیرمستقیم. در ارتباط مستقیم هر عنصر با عنصر دیگر بدون حضور عنصر مداخله‌گر در ارتباط است و در ارتباط غیرمستقیم دو عنصر از طریق یک یا چند عنصر دیگر با هم دارای ارتباط غیرمستقیم هستند. برای شکل‌گیری ماتریس پیوند ابتدا کدهای نهایی شماره‌گذاری می‌شوند و از این شماره‌ها برای نشان دادن عناصر در ماتریس پیوند به کار می‌روند. اعداد موجود در ماتریس پیوند به صورت اعشاری نمایش داده می‌شوند به طوری که تعداد روابط مستقیم در سمت چپ و تعداد روابط غیر مستقیم در سمت راست اعشار قرار می‌گیرند؛ و در مرحله آخر مدل پلکانی نهایی از داده‌های جمع‌آوری شده در ماتریس پیوندی ساخته می‌شود تا تمامی زنجیره‌های معین را به نحوی که خواندن و تفسیر آن آسان باشد، به هم مرتبط کند (گاتمن^۳ ۱۹۸۲). این نقشه نشان‌دهنده تمام روابط در یک نقشه واحد است که بر روابط بین «ویژگی‌های فضایی، قابلیت‌های محیطی و عوامل معنایی» و جهت‌گیری‌های غالب اشاره دارد.

۶. حجم نمونه و جامعه آماری

در انجام این تحقیق انتخاب محیط مناسب تحقیقاتی اهمیت خاصی داشت. به منظور رسیدن به اهداف مورد نظر و تحلیل همه وجوه ممکن، محیط‌هایی مورد تحلیل قرار گرفتند که دارای یکپارچگی فرهنگی و درجه کمتری از آشفتگی

خانواده، حریم خصوصی، مالکیت، اوقات فراغت، تعلق خاطر، منزلت و روابط اجتماعی و خودبستگی».

۷-۲. گام دوم: شناسایی ویژگی‌های فضایی خانه‌ها به تفکیک خانه‌های مستقل حیاطدار و آپارتمانی
ویژگی‌هایی که از نظر ساکنان دارای اهمیت بالایی بود در هر دو الگوی مسکن مورد پژوهش بررسی قرار گرفت و نتایج حاصل از این بخش و مقایسه ویژگی‌ها در دو الگوی مورد مطالعه در جدول زیر قابل مشاهده است.

بر روی تک‌تک جملات تأمل صورت گرفت و پیام اصلی هر یک از جملات در «مفهوم کلیدی و محوری‌تر» خلاصه شد. کدهای اولیه و ثانویه پالایش و بر اساس میزان سازگاری و تجانس با توجه به تکرار کدها، در مرحله کدگذاری باز چندین مفهوم و محور دقیق‌تر ایجاد شد. در نهایت همه پاسخ‌هایی که دارای ماهیت یکسانی بودند دسته‌بندی و برای هر دسته عنوانی که با ماهیت آنها ارتباط داشت پیشنهاد شد. در نهایت، ۹ مولفه به‌عنوان مولفه‌های ایجاد آرامش در خانه شناسایی شد که عبارتند از «آسایش جسمی، امنیت، ارتباط با

جدول ۲. ویژگی‌های فضایی خانه به تفکیک الگوی مسکن

ویژگی فضایی	الگوی مستقل حیاطدار	الگوی آپارتمانی
نوع مالکیت	تمام مالکیت عرصه و اعیان در اختیار یک خانوار است.	تنها مالکیت اعیان بر عهده خانوار است.
خانوارهای ساکن در یک سطح اشغال	کل فضای خانه در اختیار یک خانوار است.	فضای خانه در اختیار چند خانوار است که هر یک در واحد مسکونی خود زندگی می‌کنند.
ارتباط با فضای باز	خانه در طبقه همکف قرار دارد لذا ارتباط با فضای باز از طریق حیاط امکان‌پذیر است.	خانه در طبقات بالاتر از زمین قرار دارد، لذا ارتباط با فضای باز از طریق تراس امکان‌پذیر است.
نورگیری	نورگیری از دو یا سه جبهه امکان‌پذیر است	نورگیری از یک یا دو جبهه صورت می‌گیرد.
قدمت بنا	خانه از قدمت بیشتری برخوردار است.	خانه از قدمت کمتری برخوردار است.
تعداد اتاق	تعداد اتاقها زیاد است	تعداد اتاقها محدود است
ابعاد فضایی	اندازه فضاها موجود در خانه نسبتاً زیاد است.	فضاها از ابعاد کوچکتری برخوردار هستند.
الگوی آشپزخانه	آشپزخانه به صورت بسته (یک اتاق مجزا به‌عنوان آشپزخانه) وجود دارد	آشپزخانه به صورت باز (Open) ساخته میشود.
تعدد ورودیها	خانه بیش از یک ورودی دارد.	ورود به واحد آپارتمانی تنها از طریق یک ورودی امکان‌پذیر است.
تعداد طبقات	خانه‌ها اغلب یک طبقه است.	خانه بیش از یک طبقه است.

مسکن مورد پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند، بر اساس نتایج به دست آمده مهم‌ترین فضا برای خانه‌های مستقل حیاطدار از حیث الگوی رفتاری «حیاط و نشیمن» و مهم‌ترین فضا در خانه‌های آپارتمانی «پذیرایی» است. نحوه توزیع الگوهای رفتاری در فضاها مختلف خانه در جدول زیر نمایش داده شده است.

۷-۳. گام سوم: شناسایی قابلیت‌های محیطی به تفکیک خانه‌های مستقل حیاطدار و آپارتمانی
برای استخراج قابلیت‌های محیطی در خانه نخست الگوهای رفتاری رایج در فضا شناسایی و سپس با ویژگی‌های فضایی تطبیق داده شد. الگوهای رفتاری رایج در خانه در سه دسته الگوهای رفتاری اجباری (روزمره)، اختیاری (اوقات فراغت)، و اجتماعی دسته‌بندی شده‌اند و در هر دو الگوی

جدول ۳. نحوه توزیع انواع فعالیت‌ها در فضاهای مختلف خانه در دو الگوی مسکن مورد پژوهش

الگوهای رفتاری	خانه‌های مستقل حیاطدار					خانه‌های آپارتمانی				
	تفریح	اجتماعی	فرهنگی	تفریح	اجتماعی	تفریح	اجتماعی	فرهنگی	تفریح	اجتماعی
الگوهای رفتاری روزانه (اجباری)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
الگوهای اوقات فراغت (اختیاری)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
الگوهای رفتاری اجتماعی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

با تطبیق داده‌های به دست آمده از ویژگی‌های فضایی و قابلیت‌های رفتاری، قابلیت‌های محیطی شکل می‌گیرند. خلاصه آن در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۴. قابلیت‌های محیطی فضاهای مختلف خانه در دو الگوی رایج مسکن مورد پژوهش

ریزفضاها	قابلیت‌های خانه‌های مستقل حیاطدار	قابلیت‌های خانه‌های آپارتمانی
حیاط	قابلیت‌های تفریحی و خدماتی	کم کردن مسئولیت افراد
اتاق	آزادی در حرکت، نگهداری وسایل قدیمی، اتاق‌های اختصاصی، ایجاد این‌همانی، استفاده از هوای آزاد، استفاده از نور طبیعی روز	کم شدن کارهای خانه، کنترل نور، کم شدن هزینه‌های اقتصادی
آشپزخانه	راحت بودن خانم خانه، آزادی در حرکت، استفاده از هوای آزاد، استفاده از نور طبیعی روز	ارتباط با خانواده، دکوراسیون زیبا، کنترل فرزندان، کنترل هزینه‌های اقتصادی
پذیرایی	آزادی در حرکت، نگهداری وسایل قدیمی، اتاق‌های اختصاصی، ایجاد این‌همانی، استفاده از هوای آزاد، استفاده از نور طبیعی روز	کمتر شدن کارهای خانه، کنترل هزینه‌های اقتصادی
ورودی	ورودی‌های اختصاصی	کنترل رفت و آمد افراد
ایوان	قابلیت‌های تفریحی و خدماتی	کم شدن مسئولیت افراد
نشیمن	آزادی در حرکت، نگهداری وسایل قدیمی، اتاق‌های اختصاصی، ایجاد این‌همانی، استفاده از هوای آزاد، استفاده از نور طبیعی روز	کم شدن مسئولیت افراد
کلیات بنا	ایجاد این‌همانی، تصمیم‌گیری شخصی برای بنا	عدم نیاز به تعمیرات، پاکیزگی بیشتر

۴-۷. گام چهارم استخراج منظومه معنایی حاکم بر خانه

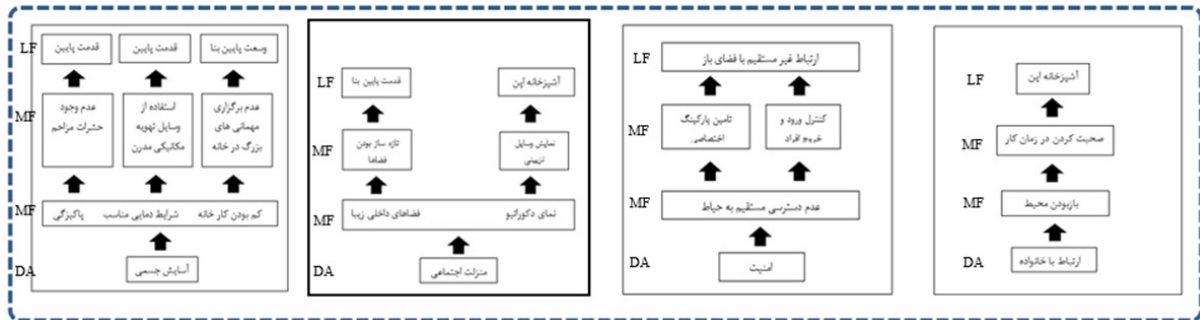
بر اساس یافته‌های به دست آمده و مصاحبه‌های صورت گرفته از ساکنین نشان می‌دهد که بیشترین تفاوت در خانه‌های مستقل حیاطدار و خانه‌های آپارتمانی به دلیل وجود حیاط است و نقش اصلی را حیاط در این خانه‌ها ایفا می‌کند و در خانه‌های آپارتمانی تاثیرگذارترین ویژگی فضایی قدمت پایین بنا است. در ادامه خلاصه فرایند مذکور در ارتباط با ویژگی‌های فضایی موجود در دو الگوی خانه‌های مورد نظر (الگوی آپارتمانی و الگوی مستقل حیاطدار) ارائه شده است. در جدول زیر ویژگی‌های فضایی با حروف اختصاری (LF)، قابلیت‌های محیطی با (MF)، و عوامل معنایی با حروف اختصاری (DA) مشخص شده‌اند.

نمودارها نشان می‌دهد که در خانه‌های مستقل حیاطدار، ۸ معنای «آسایش جسمی، حریم خصوصی، منزلت اجتماعی، ارتباط با خانواده، گذراندن اوقات فراغت، تعلق خاطر، خودبستگی، و مالکیت» تحقق می‌یابد این عوامل عوامل ایجادکننده آرامش از دیدگاه ساکنان هستند. ۱. معنای «آسایش جسمی» در خانه‌های مستقل حیاطدار به دلیل آزادی در حرکت و شرایط آب و هوایی و بهره‌گیری از نور مناسب ایجاد می‌شود که در نهایت به دلیل ویژگی‌های فضایی وسعت بالای بنا و استفاده از حیاط در این الگوی مسکن است. ۲. معنای «حریم خصوصی» به دلیل امکان افزایش خلوت

و در معرض دید نبودن افراد تحقق می‌یابد که در جدول ساختار معنا در نهایت به ویژگی فضایی تعداد زیاد اتاق‌ها و آشپزخانه بسته اشاره دارد. ۳. معنای «منزلت اجتماعی» از طریق برگزاری مراسم سنتی و مذهبی و همچنین امکان تصمیم‌گیری شخصی برای کل بنا در خصوص تعمیرات و به‌روزرسانی طراحی‌ها حاصل می‌شود که در جدول ساختار معنا ویژگی‌های فضایی که باعث تحقق این معنا می‌شوند وسعت بالای بنا و مالکیت است.

۴. «ارتباط با خانواده» از جمله معانی دیگری است که در قالب گذراندن اوقات فراغت با بچه‌ها و خانواده نمود پیدا می‌کند و ویژگی فضایی که حصول این معنا را سهل می‌کند، ارتباط مستقیم با فضای باز (حیاط) است. ۵. معنای «گذراندن اوقات فراغت» در خانه از طریق بازی و ورزش به صورت خانوادگی و همچنین ایجاد خلوت برای ساکنین امکان‌پذیر است که هر دوی این عوامل با توجه به داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌ها از طریق ویژگی فضایی ارتباط مستقیم با حیاط امکان‌پذیر است. ۶. تحقق معنای «تعلق خاطر» از طریق ایجاد این‌همانی با بنا و همچنین امکان نگهداری وسایل قدیمی و خاطره‌انگیز حاصل می‌شود و ویژگی فضایی که حصول این معنا را امکان‌پذیر می‌کند، قدمت بالا و تعداد زیاد اتاق‌ها است. ۷. معنای «خودبستگی» در خانه‌های مستقل حیاطدار از طریق تأمین بخشی از می‌بخت‌های زندگی در خود بنا اتفاق می‌افتد که این معنا به دلیل ارتباط مستقیم با

شکل ۴. خلاصه زنجیره‌های ساختار معنا در خانه‌های آپارتمانی

تحقق معنای امنیت را امکان پذیر می‌کند.

۵-۷. ارزش خصوصیات فضای داخلی مسکن در ارتباط با ایجاد مفهوم آرامش

بعد از شکل‌گیری زنجیره‌های معنایی، تمامی زنجیره‌ها برای هر دو الگوی مسکن کدگذاری شده‌اند و از طریق ماتریس پیوندی ارتباط بین آنها بررسی شد. هدف از انجام این مرحله استخراج روابط موثر بر ایجاد مفهوم آرامش در دو الگوی مسکن مورد پژوهش است. برای این منظور ابتدا کدهای نهایی شماره‌گذاری گردیده‌اند که روند کار در ادامه پژوهش قابل مشاهده می‌باشد.

۱-۵-۷. ویژگی‌های فضایی موثر در ایجاد مفهوم آرامش در خانه‌های مستقل حیاطدار

بر اساس نتایج به دست آمده شش ویژگی در رابطه با ویژگی‌های فضایی خانه‌های مستقل حیاطدار به‌عنوان ویژگی‌های مهم برای ساکنان با معانی مثبت در ایجاد مفهوم آرامش مورد توجه هستند. این ویژگی‌ها عبارتند از: وسعت و قدمت بالای بنا، الگوی آشپزخانه بسته، ارتباط مستقیم با فضای باز، تعداد زیاد اتاق‌ها، و مالکیت نسبت به کل بنا. پس از بررسی نتایج مصاحبه‌ها و ترسیم جداول ساختار معنا

در خانه‌های آپارتمانی ۴ معنای «آسایش جسمی، امنیت، ارتباط با خانواده، و منزلت اجتماعی» پاسخ داده می‌شود. ۱. معنای «آسایش جسمی» در این الگوی مسکن به دلیل عدم برگزاری مهمانی‌های بزرگ، امکان استفاده از تهویه مکانیکی و همچنین به دلیل پاکیزگی و بهداشت خانه ایجاد می‌شود و ویژگی‌های فضایی «وسعت پایین و قدمت پایین بنا» منجر به شکل‌گیری این معنا می‌شود. ۲. معنای «ارتباط با خانواده» در این الگو از طریق باز بودن فضا و به دلیل ویژگی فضایی «آشپزخانه این» حاصل می‌شود. ۳. معنای «منزلت اجتماعی» به دلیل نمای دکوراتیو که حاصل استفاده از آشپزخانه این هست و همچنین به دلیل استفاده از طرح‌های به روز و زیبا که به دلیل ویژگی «قدمت پایین بنا» هست اتفاق می‌افتد. ۴. آخرین معنایی که در خانه‌های آپارتمانی محقق می‌شود «امنیت» است که به دلیل کنترل ورود و خروج افراد و همچنین داشتن پارکینگ اختصاصی اتفاق می‌افتد و این معنا در قالب ویژگی فضایی «عدم ارتباط مستقیم با فضای باز» محقق می‌شود. بنابراین می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت ویژگی فضایی «آشپزخانه این» منجر به بروز معنای «ارتباط با خانواده و منزلت اجتماعی» می‌انجامد. ویژگی‌های فضایی «قدمت پایین» منجر به بروز معنای «آسایش جسمی و منزلت اجتماعی» می‌شود و ویژگی فضایی «ارتباط با فضای باز»

جدول ۵. نتایج حاصل از کدگذاری مدل‌های ابزار غایت در خانه‌های مستقل حیاطدار

ویژگی‌های فضایی	قابلیت‌های محیطی	عوامل معنایی
۱) وسعت بالای بنا	۷) فضای بیشتر	۱۷) منزلت اجتماعی
۲) مالکیت کلی بنا	۸) تصمیم‌گیری شخصی برای کل بنا	۱۸) حریم خصوصی
۳) الگوی آشپزخانه بسته	۹) در معرض دید نبودن	۱۹) آسایش جسمی
۴) تعداد زیاد اتاق‌ها	۱۰) افزایش خلوت	۲۰) تعلق خاطر
۵) ارتباط مستقیم با فضای باز	۱۱) آزادی در حرکت	۲۱) گذراندن اوقات فراغت
۶) قدمت بالای بنا	۱۲) تعدیل هوا	۲۲) ارتباط با خانواده
	۱۳) ایجاد این‌همانی	۲۳) مالکیت
	۱۴) ایجاد حس سرزندگی	۲۴) خودبستگی
	۱۵) گذراندن اوقات فراغت	
	۱۶) مدیریت هزینه‌ها	

جدول ۶. ماتریس پیوند ارتباط عوامل معنایی و ویژگی‌های فضایی در خانه‌های مستقل حیاطدار

	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	
۱ وسعت بالای بنا			۰.۰۳	۰.۰۰۸		۰.۰۵		۰.۰۹					۰.۰۱	۰.۰۰۳			۰.۰۲	۱۱	
۲ مالکیت						۰.۰۸		۱۳		۰.۰۰۲	۰.۰۰۳		۰.۰۱	۰.۰۰۴			۶	۰.۰۰۷	
۳ الگوی آشپزخانه			۰.۰۰۴	۰.۰۰۶			۱۰			۰.۰۰۹	۰.۰۵		۰.۰۰۷		۹	۰.۰۳			
۴ تعداد زیاد اتاق‌ها				۰.۰۰۱	۰.۰۰۵		۰.۰۰۸	۰.۰۹	۰.۰۰۱		۰.۰۰۳	۰.۰۲		۰.۰۰۱		۱۲	۰.۰۷		
۵ ارتباط مستقیم با فضای باز			۰.۰۰۶	۰.۰۰۷	۰.۰۰۸		۰.۰۶	۰.۰۴	۰.۰۰۱	۱۲	۱۰	۰.۰۹	۰.۰۷	۸	۰.۰۰۲	۰.۰۰۶	۰.۰۰۹	۰.۰۰۲	۰.۰۰۳
۶ قدمت بالای بنا												۷							
۷ فضای بیشتر	۰.۰۰۱	۰.۰۰۸	۰.۰۰۲	۰.۰۰۸		۰.۰۵		۰.۰۲	۰.۰۰۳	۰.۰۰۷	۰.۰۰۱		۰.۰۳	۱۲	۰.۰۰۵		۴	۰.۰۰۲	
۸ تصمیم‌گیری شخصی برای کل بنا		۶	۰.۰۱	۰.۰۱		۰.۰۰۲	۰.۰۰۲	۱۰	۰.۰۰۲	۰.۰۰۹		۰.۰۰۶	۰.۰۹	۰.۰۰۳	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱			
۹ در معرض دید نبودن				۳		۰.۰۰۱	۸	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۳	۰.۰۰۴		۰.۰۰۴	۰.۰۰۲	۱۲				
۱۰ افزایش خلوت			۰.۰۰۳	۰.۰۰۹		۰.۰۰۱	۰.۰۰۹	۰.۰۰۱		۰.۰۰۶	۰.۰۰۳		۰.۰۰۱	۰.۰۰۱					
۱۱ آزادی در حرکت					۰.۰۰۹		۹	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱		۰.۰۰۲						
۱۲ تعدیل هوا						۰.۰۵	۰.۰۸		۱۱	۰.۰۳	۰.۰۱		۵						
۱۳ ایجاد این‌همانی					۱۱														
۱۴ ایجاد حس سرزندگی		۰.۰۰۱	۰.۰۰۳	۹		۰.۰۰۲	۰.۰۰۱	۰.۰۰۳	۰.۰۰۱	۱۲									
۱۵ اوقات فراغت			۰.۰۰۵	۳	۰.۰۰۸		۰.۰۰۳	۰.۰۰۸		۰.۰۰۱									
۱۶ مدیریت هزینه‌ها	۷	۰.۰۰۹							۰.۰۰۹										
۱۷ منزلت اجتماعی																			
۱۸ حریم خصوصی																			
۱۹ آسایش جسمی																			
۲۰ تعلق خاطر																			
۲۱ اوقات فراغت																			
۲۲ ارتباط با خانواده																			
۲۳ مالکیت																			
۲۴ خودبستگی																			

را نشان می‌دهد، منجر می‌شود. «تعداد اتاق‌ها» با پیامد «افزایش خلوت» به صورت مستقیم و با قابلیت‌های «حریم خصوصی»، «گذراندن اوقات فراغت»، «ارتباط با خانواده»، و «فضای بیشتر» به صورت غیرمستقیم در ارتباط است. اهمیت این قابلیت‌ها برای ساکنان پیرو دو معنای حریم خصوصی و گذراندن اوقات فراغت است و یکی از قوی‌ترین زنجیره‌ها مربوط به ارتباط میان «تعداد اتاق‌ها» / افزایش خلوت ($n=10$) و حریم خصوصی ($n=8$) است. زنجیره دیگر به ارتباط بین تعداد اتاق‌ها / افزایش خلوت و گذراندن اوقات فراغت ($n=3$) است. این ارتباطات نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان گذراندن اوقات فراغت و همچنین داشتن حریم خصوصی را تحت تاثیر داشتن تعداد بیشتر اتاق نسبت می‌دهند و امکان تأمین معنای ارتباط با خانواده نیز از این طریق به وجود می‌آید. همچنین ویژگی فضایی «الگوی آشپزخانه» از طریق ارتباط با قابلیت «افزایش خلوت» ($n=9$) و «در معرض دید نبودن» با معنای حریم خصوصی در ارتباط است. همچنین «ارتباط مستقیم با فضای باز» از طریق ارتباط مستقیم با

و همچنین مدل زنجیره ای بر اساس ماتریس پیوند نکات ذیل قابل ارائه است: وسعت بالای بنا از طریق ارتباط با پیامد «فضای بیشتر» ($n=11$) و همچنین پیامد «آزادی در حرکت» ($n=12.05$) در ایجاد حس آرامش برای ساکنان خانه‌های مستقل حیاط دار موثر است. همچنین ویژگی ارتباط مستقیم با فضای باز از طریق ارتباط با پیامد «تعدیل هوا» ($n=8$) با معنای «آسایش جسمی» ($n=9.1$) در ارتباط است و این بدان معنا است که معنای آرامش از طریق ایجاد آسایش جسمی و به واسطه ویژگی وسعت بالای بنا و ارتباط مستقیم با فضای باز برای ساکنان خانه‌های مستقل حیاط دار محقق می‌شود و همچنین این ویژگی به صورت غیرمستقیم با معنای منزلت اجتماعی، گذراندن اوقات فراغت و ارتباط با خانواده در ارتباط است.

خصوصیت مالکیت از طریق ارتباط مستقیم با قابلیت «تصمیم‌گیری شخصی برای بنا» ($n=6$) به تأمین نیاز «منزلت اجتماعی» ($n=10$) و نیاز «مالکیت» ($n=6$) که از مفاهیم مهم برای ساکنان است که شأن اجتماعی آن‌ها

که ساکنان خانه‌های حیاطدار تأمین نیازهای «آسایش جسمی»، «گذراندن اوقات فراغت»، «ارتباط با خانواده»، و «خودبسندگی» را در گرو ارتباط مستقیم با فضای باز می‌دانند. در نهایت آخرین ویژگی مهم از نظر ساکنان در این الگوی مسکن قدمت بالای بنا است که از طریق ارتباط مستقیم با قابلیت «ایجاد این‌همانی» ($n=7$) به شکل‌گیری معنای تعلق خاطر ($n=11$) منجر می‌شود. در شکل زیر، مدل مفهومی حاصل از ماتریس پیوندی قابل مشاهده است.

۷-۵-۲. ویژگی‌های فضایی موثر در ایجاد مفهوم آرامش در خانه‌های آپارتمانی

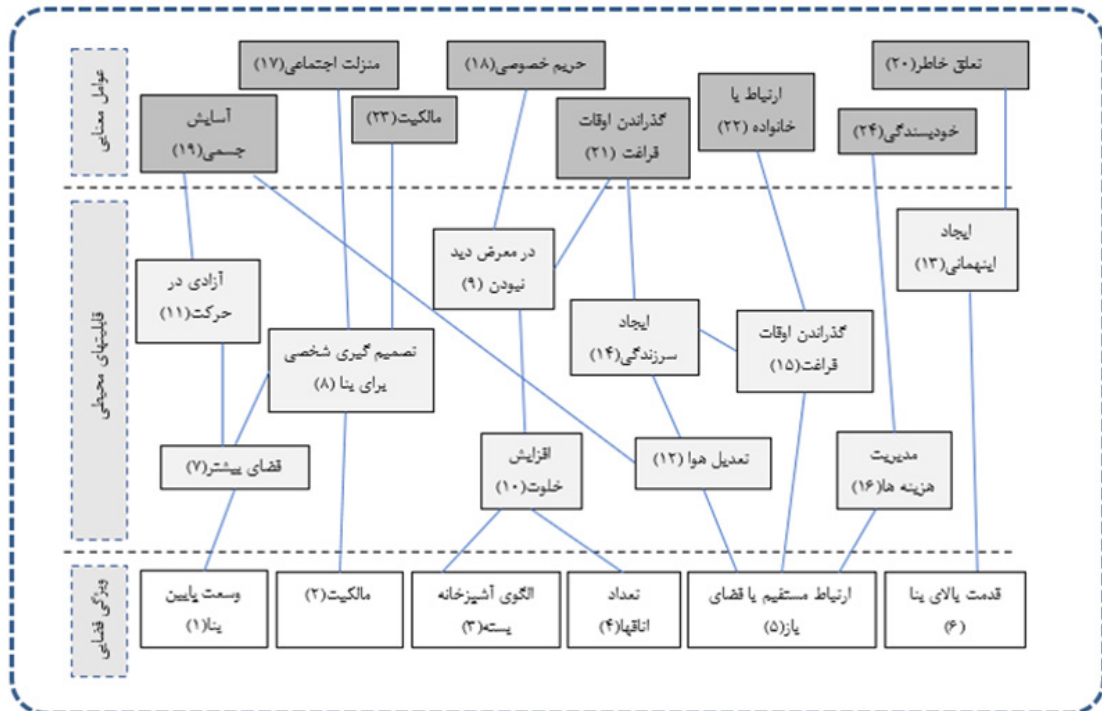
بر اساس نتایج به دست آمده چهار ویژگی در رابطه با ویژگی‌های فضایی خانه‌های آپارتمانی به‌عنوان ویژگی‌های مهم برای ساکنان با معنای مثبت در ایجاد مفهوم آرامش مورد توجه هستند. این ویژگی‌ها عبارتند از: وسعت و قدمت کم بنا، الگوی آشپزخانه باز و ارتباط غیرمستقیم با فضای باز. پس از بررسی نتایج مصاحبه‌ها و ترسیم جداول ساختار معنا و همچنین مدل زنجیره‌ای بر اساس ماتریس پیوند نکات ذیل قابل ارائه است:

وسعت پایین بنا بر این خصوصیت با دو پیامد «کار کمتر در خانه» ($n=7$) و «آسایش حرارتی» ($n=2$) به صورت مستقیم و با دو پیامد «پاکیزگی و بهداشت» و «باز بودن

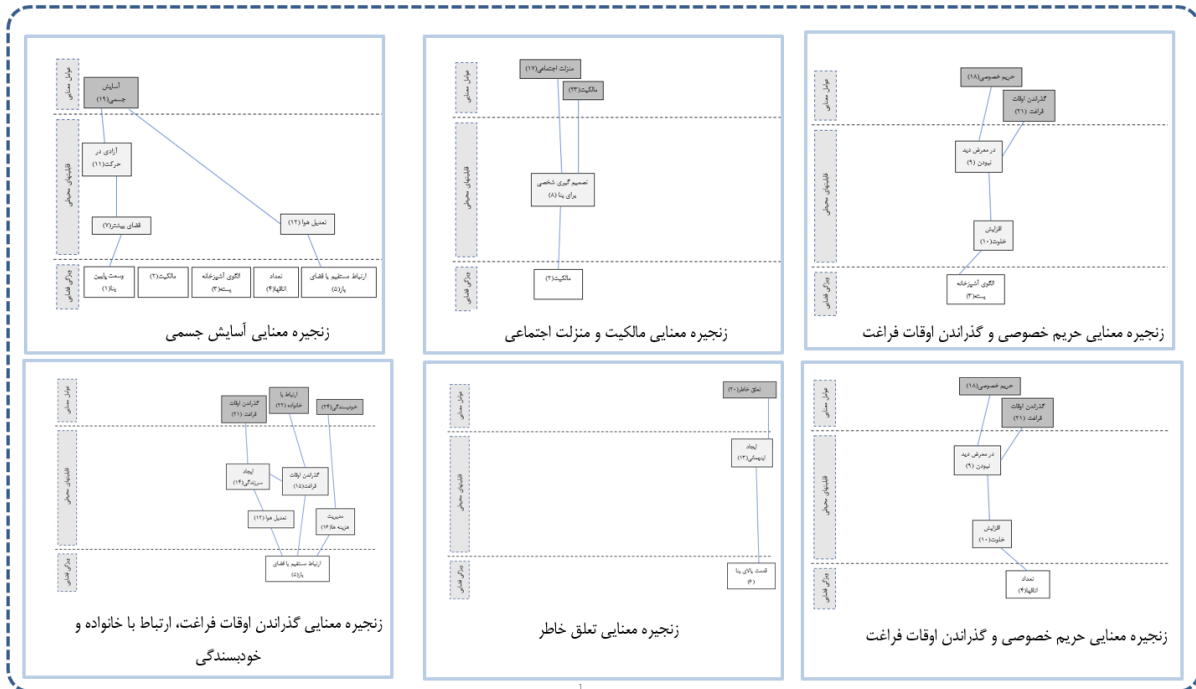
پیامدهای «تعدیل هوا»، «گذراندن اوقات فراغت»، «مدیریت هزینه‌ها»، و ارتباط غیرمستقیم «ایجاد سرزندگی» به تحقق معنای «خودبسندگی»، «ارتباط با خانواده»، «گذراندن اوقات فراغت»، و «آسایش جسمی» می‌انجامد. یکی از قوی‌ترین زنجیره‌ها ارتباط بین «ارتباط مستقیم با فضای باز» با قابلیت «مدیریت هزینه‌ها» ($n=12$) و خودبسندگی ($n=7$) است. و این بدان معناست که پاسخ‌دهندگان استقلال در تأمین برخی از نیازهای خانواده را در گرو ارتباط مستقیم با حیاط می‌دانند. همچنین این ویژگی از طریق زنجیره‌های زیر با معنای «ارتباط با خانواده»، «گذراندن اوقات فراغت»، و «آسایش جسمی» در ارتباط است.

ارتباط مستقیم با فضای باز / تعدیل هوا ($n=8$) / آسایش جسمی ($n=9$) - ارتباط مستقیم با فضای باز / تعدیل هوا ($n=8$) / ایجاد سرزندگی ($n=5$) / گذراندن اوقات فراغت ($n=9$) - ارتباط مستقیم با فضای باز / گذراندن اوقات فراغت ($n=15$) / ایجاد سرزندگی ($n=9$) / گذراندن اوقات فراغت ($n=9$) - ارتباط مستقیم با فضای باز / گذراندن اوقات فراغت ($n=15$) / ارتباط با خانواده ($n=3$) / ارتباط مستقیم با فضای باز / تعدیل هوا ($n=11$) / ایجاد سرزندگی ($n=5$) / گذراندن اوقات فراغت ($n=12$) / ارتباط با خانواده ($n=3$).

بنابراین می‌توان از زنجیره‌های اشاره شده به نقش مهم حیاط در خانه‌های مستقل حیاطدار اشاره نمود. به این معنی

شکل ۵. مدل ارزش ویژگی‌های فضایی برای ایجاد مفهوم آرامش بر مبنای ماتریس پیوندی در خانه‌های مستقل حیاطدار

شکل ۶. معانی حاصله از ماتریس پیوند، خصوصیات و قابلیت‌های محیطی مرتبط در خانه‌های مستقل حیاطدار

و بهداشت (n=4) / منزلت اجتماعی (n=1.2) و ارتباط بین الگوی آشپزخانه و باز بودن محیط (n=10) // فضاهای داخلی زیبا (n=7) // نمای دکوراتیو (n=5) // و منزلت اجتماعی (n=8.01) است و همچنین ارتباط بین قدمت پایین بنا / باز بودن محیط (n=6.03) و منزلت اجتماعی (n=13.02) می‌باشد. این ارتباط نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان منزلت اجتماعی خانواده را در خانه‌های آپارتمانی به قدمت پایین بنا و الگوی باز آشپزخانه نسبت می‌دهند. ویژگی الگوی آشپزخانه از طریق ارتباط با باز بودن محیط (n=10) باعث شکل‌گیری معنای ارتباط با خانواده (n=9) می‌شود. آخرین زنجیره معنایی ارتباط بین ویژگی فضایی بین ارتباط غیرمستقیم با فضای باز و امنیت است که از طریق زنجیره عدم دسترسی مستقیم با حیاط (n=8.07) و امنیت (n=8) حاصل می‌شود و مفهوم امنیت از این طریق برآورده می‌شود.

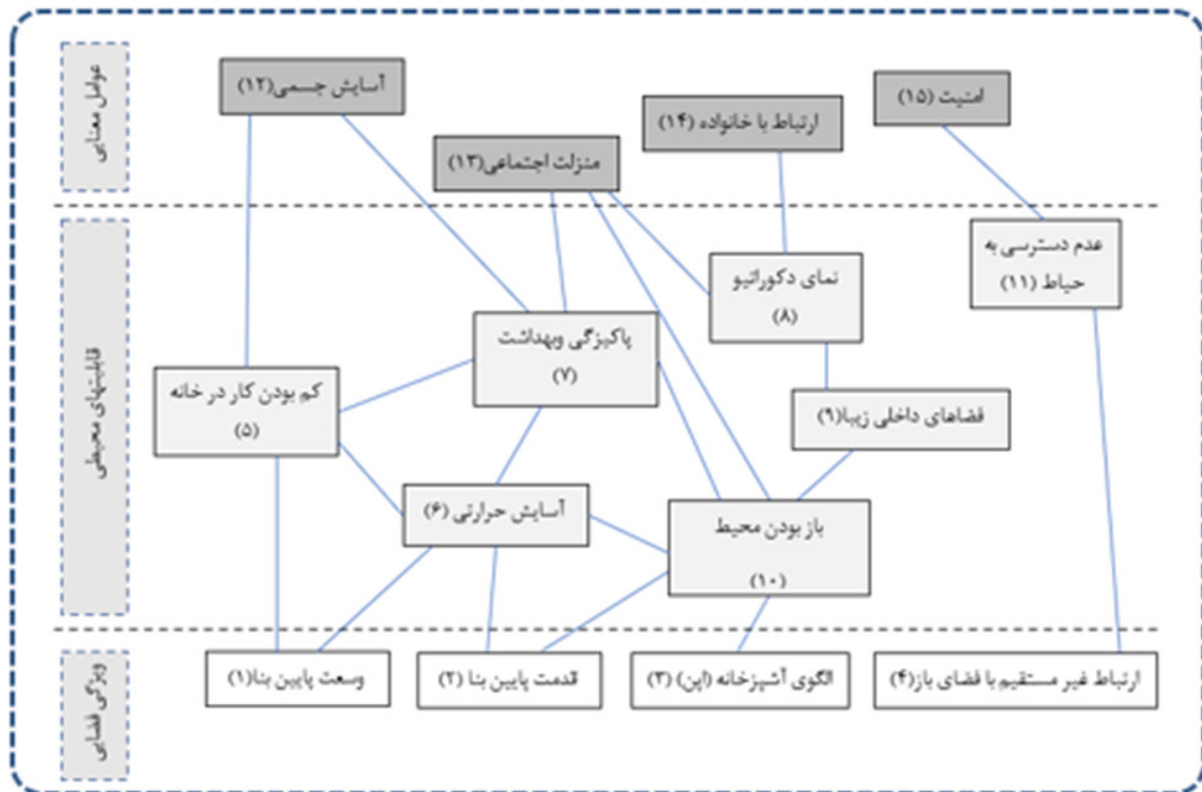
محیط» به طور غیرمستقیم در ارتباط است. اهمیت این خصوصیت برای ساکنان پیرو سه معنای «آسایش جسمی»، «منزلت اجتماعی»، و «ارتباط با خانواده» است. این معانی بیان‌کننده نیات و اهدافی است که افراد در ذهن دارند و در ارزیابی افراد از خصوصیت «وسعت پایین بنا» منعکس می‌شوند. یکی از قوی‌ترین زنجیره‌ها مربوط به ارتباط بین وسعت پایین بنا / کم بودن کارخانه (n=7) / آسایش جسمی (n=13) و قدمت پایین بنا / آسایش حرارتی (n=5.06) / پاکیزگی و بهداشت (n=4) و آسایش جسمی (n=12.08) است. این ارتباط نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان آسایش جسمی را تحت تاثیر وسعت کم بنا و قدمت پایین بنا در خانه‌های آپارتمانی می‌دانند. و معنای «ارتباط با خانواده» نیز از این طریق برآورده می‌شود. زنجیره دیگر بر ارتباط بین قدمت پایین بنا / آسایش حرارتی (n=5.06) / پاکیزگی

جدول ۷. نتایج حاصل از کدگذاری مدل‌های ابزار غایت در خانه‌های آپارتمانی

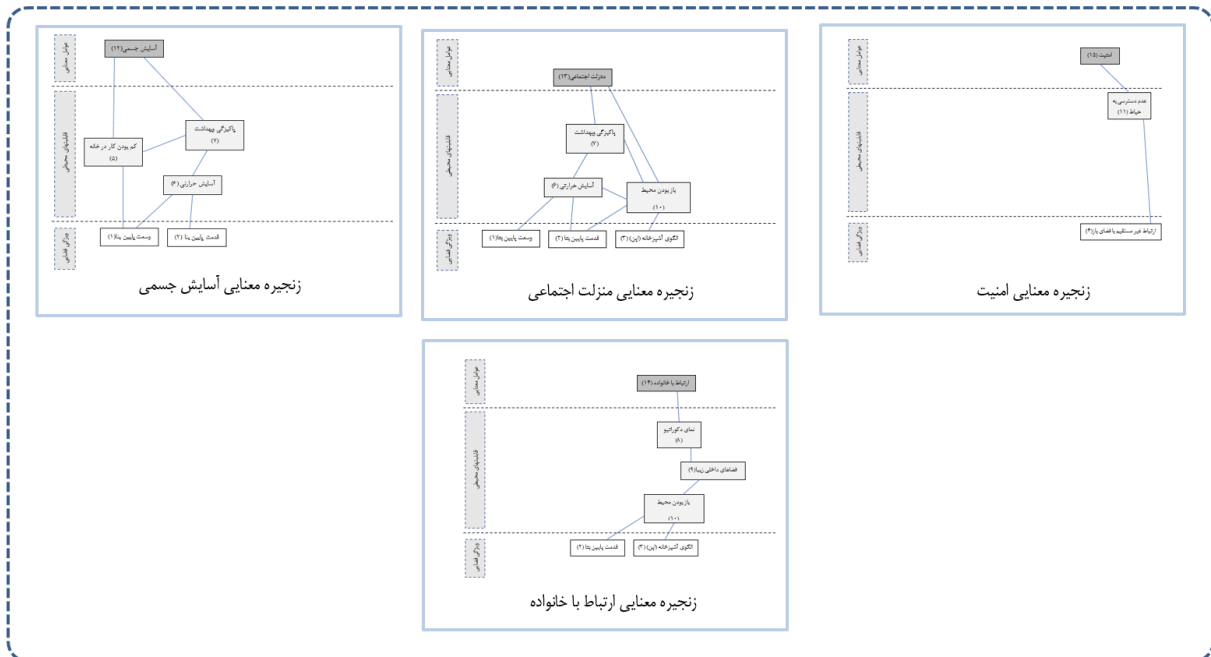
ویژگی‌های فضایی	قابلیت‌های محیطی	عوامل معنایی
۱) وسعت پایین بنا	۵) کار کمتر خانم خانه	۱۲) آسایش جسمی
۲) قدمت پایین بنا	۶) آسایش حرارتی بالا	۱۳) منزلت اجتماعی
۳) الگوی باز آشپزخانه	۷) پاکیزگی و بهداشت بیشتر	۱۴) ارتباط با خانواده
۴) عدم ارتباط مستقیم با حیاط	۸) نماهای دکوراتیو	۱۵) امنیت
	۹) فضاهای داخلی زیبا	
	۱۰) باز بودن محیط	
	۱۱) عدم دسترسی به حیاط	

جدول ۸. ماتریس پیوند ارتباط عوامل معنایی و ویژگی‌های فضایی در خانه‌های آپارتمانی

	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	
۱				۰،۰۴		۰،۰۱			۰،۰۱	۲	۷،۰۰۲	وسعت پایین بنا
۲		۰،۰۰۵	۰،۰۰۶	۰،۰۰۸		۰،۰۰۳			۰،۰۰۵	۵،۰۰۶	۰،۰۰۳	قدمت پایین بنا
۳		۰،۰۰۸	۰،۰۷۵		۰،۰۰۲	۱۰	۰،۰۰۹	۰،۰۰۶	۰،۰۰۴	۰،۰۰۶	۰،۰۰۵	الگوی آشپزخانه (این)
۴	۰،۰۳۵				۸،۰۰۷							عدم ارتباط مستقیم با فضای باز
۵		۰،۰۰۱		۱۳		۰،۰۰۹		۳،۰۰۶		۲		کار کمتر خانم خانه
۶				۰،۰۷۵		۱۲		۴				آسایش حرارتی بالا
۷			۱،۰۲	۱۲،۰۰۸		۳،۰۰۸						پاکیزگی و بهداشت بالا
۸		۱۱،۰۰۸	۸،۰۰۱			۵	۱۱					نماهای دکوراتیو
۹			۷،۰۰۸			۷						فضای داخلی زیبا
۱۰			۱۳،۰۰۲	۰،۰۱								باز بودن محیط
۱۱	۸											عدم دسترسی مستقیم به حیاط
۱۲												آسایش جسمی
۱۳												منزلت اجتماعی
۱۴												ارتباط با خانواده
۱۵												امنیت

شکل ۷. مدل ارزش ویژگی‌های فضایی برای ایجاد مفهوم آرامش بر مبنای ماتریس پیوند در خانه‌های آپارتمانی

شکل ۸. معانی حاصله از ماتریس پیوند، خصوصیات و قابلیت‌های محیطی مرتبط در خانه‌های آپارتمانی

فضای باز می‌چرخد و با عوامل ارتباط با خانواده، خودبستگی، گذراندن اوقات فراغت، و آسایش جسمی به صورت مستقیم از طریق این عامل ایجاد می‌شوند و سایر عوامل نیز به صورت غیرمستقیم از این عامل تأثیر می‌پذیرند. بنابراین می‌توان این‌گونه برداشت کرد که مهم‌ترین فضا برای خانه‌های مستقل حیاط‌دار در راستای تأمین آرامش حیاط است و بعد از آن ویژگی مالکیت که به صورت مستقیم باعث برآورده شدن نیاز مالکیت و منزلت اجتماعی می‌شود. در مرحله بعد تعداد اتاق‌ها، الگوی آشپزخانه و وسعت بالای بنا از درجه اهمیت تقریباً یکسانی برخوردار هستند که به صورت مستقیم با معانی حریم خصوصی، آسایش جسمی، گذراندن اوقات فراغت، و ارتباط با خانواده در ارتباط است و با سایر معانی ارتباط غیرمستقیم نیز دارد. و آخرین قابلیت خانه که از درجه اهمیت کمتری نسبت به سایر ویژگی‌ها برخوردار است، خصوصیت قدمت بالا است که تنها با عامل ایجاد این‌همانی ارتباط مستقیم دارد و با سایر معانی هیچ ارتباط غیرمستقیمی برقرار نمی‌کند. اما در خانه‌های آپارتمانی تحقق معانی به گستردگی خانه‌های مستقل حیاط‌دار نیست. در الگوی آپارتمانی معانی آسایش جسمی، منزلت اجتماعی، ارتباط با خانواده، و امنیت محقق می‌شود. در این الگوی مسکن سه ویژگی عمده وجود دارد که باعث محقق شدن معانی می‌شود. این ویژگی‌ها که با تمام معانی غیر از امنیت در ارتباط هستند وسعت و قدمت پایین و الگوی آشپزخانه هست. معانی آسایش جسمی به

۸. نتیجه‌گیری

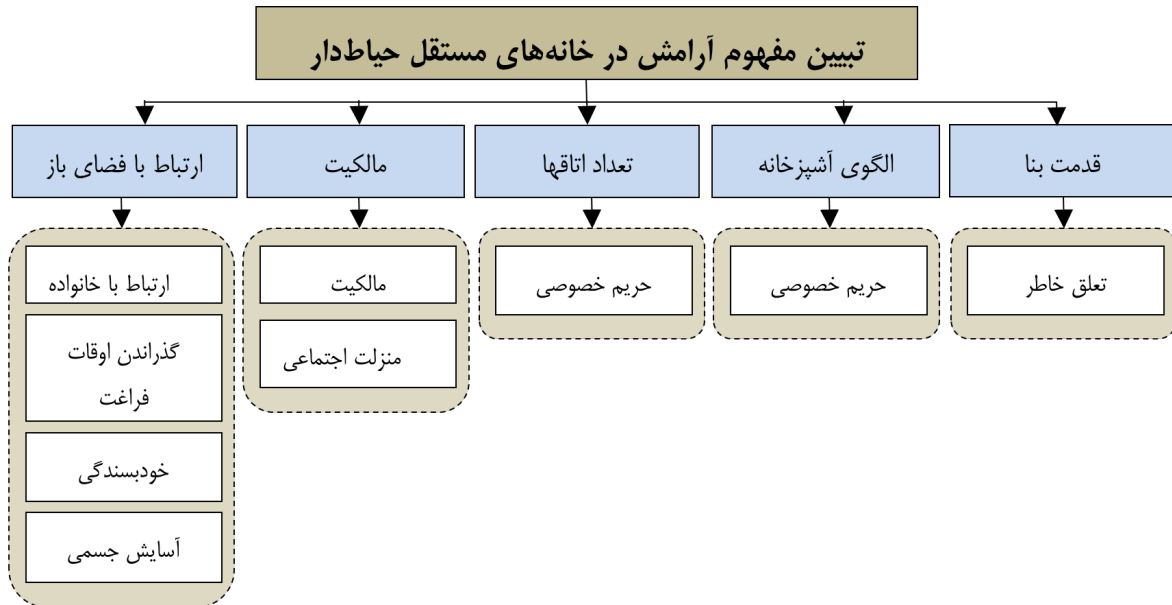
پژوهش حاضر بر اساس چارچوب مفهومی ارائه شده و سطوح معانی راپورت (۱۹۸۸) به‌عنوان پایه‌های نظری، ساختار معنایی خصوصیات فضای داخلی مسکن برای دو الگوی رایج مسکن در جامعه (خانه‌های آپارتمانی و خانه‌های مستقل حیاط‌دار) را مورد بررسی قرار داد. در قالب چارچوب مفهومی، ویژگی‌های فضایی خانه (معنای سطح پایین)، قابلیت‌های محیطی (معنای سطح میانه)، و عوامل ایجادکننده آرامش در خانه (معنای سطح بالا) در نظر گرفته شدند. بر این اساس برای ده خصوصیت مهم خانه از نظر ساکنان (ابعاد فضاها، تعداد اتاق‌ها، تعداد ورودی، نورگیری، امنیت، قدمت بنا، الگوی استفاده از آشپزخانه، ارتباط با فضای باز و مالکیت) نمودار زنجیره‌ای ارزش ترسیم شد. در بررسی ارتباط این عناصر، نحوه پاسخگویی به ارزش‌ها و معانی پنهان مورد توجه ساکنان مشخص و خصوصیات مسکن و پیامدهای حاصل از آن خصوصیات در رابطه با ارزش مورد نظر شناسایی شد.

بررسی نمودار زنجیره‌ای ارزش در یافته‌های تحلیلی الگوهای مورد پژوهش نشان می‌دهد که معانی فرهنگی طی پیامدهای مشخص بر مسکن تأثیرگذار بوده است. مطابق با نتایج، مهم‌ترین معانی و ارزش‌های تأثیرگذار بر خصوصیات فضای داخلی در خانه‌های مستقل حیاط‌دار تأمین عوامل ایجادکننده آرامش حول محور ارتباط مستقیم با

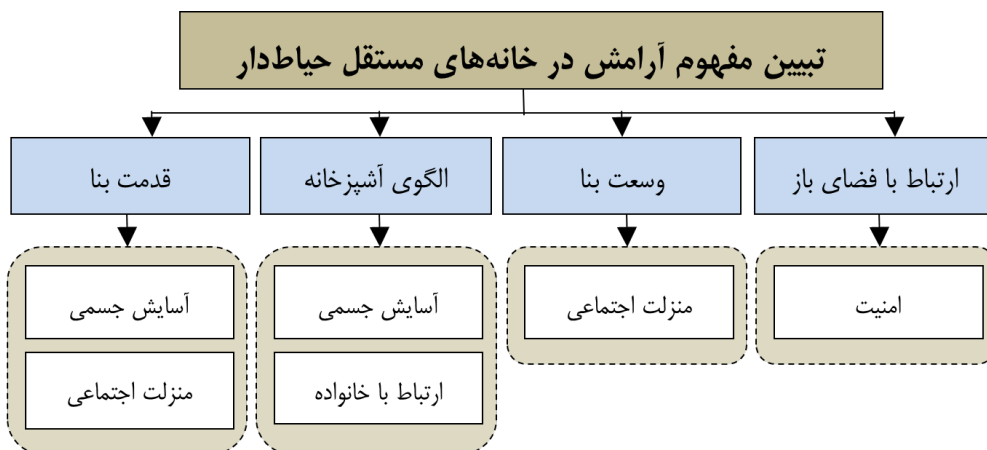

صورت غیرمستقیم با وسعت پایین بنا در ارتباط است و در نهایت معنای امنیت که تنها از طریق ویژگی عدم ارتباط مستقیم با فضای باز تحقق پیدا می‌کند. با توجه به موارد ذکر شده چنین به نظر می‌رسد که بیشترین تأکید در این خانه‌ها به دلیل قدمت پایین بنا است که در اغلب زنجیره‌ها مشترک است.

صورت مستقیم با وسعت و قدمت پایین بنا در ارتباط است و با ویژگی الگوی آشپزخانه ارتباط غیرمستقیم دارد. معنای منزلت اجتماعی به صورت مستقیم با ویژگی‌های قدمت و وسعت پایین بنا و الگوی آشپزخانه در ارتباط است و با معنای امنیت هیچ ارتباطی ندارد. همچنین معنای منزلت اجتماعی به صورت مستقیم با قدمت پایین بنا و الگوی آشپزخانه و به

شکل ۹. نمایش ارتباط بین عوامل ایجادکننده آرامش و ویژگی‌های فضایی خانه‌های مستقل حیاطدار

شکل ۱۰. نمایش ارتباط بین عوامل ایجادکننده آرامش و ویژگی‌های فضایی خانه‌های آپارتمانی

ویژگی‌های بعدی که از حیث اهمیت در یک درجه قرار دارند، قدمت بنا و الگوی آشپزخانه می‌باشد و سپس تعداد اتاق‌ها، ابعاد فضایی و مالکیت در درجه بعدی اهمیت قرار دارند. ویژگی‌هایی مانند نورگیری، تعداد طبقات، و تعداد خانوار

بر اساس نتایج به دست آمده از مدل ابزار غایت و ماتریس پیوندی می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر گذارترین ویژگی که باعث ایجاد و یا عدم ایجاد آرامش می‌شود ارتباط با فضای باز است که به طور خاص مربوط به وجود حیاط در خانه‌ها می‌شود.

پی‌نوشت ساکن در سطح اشغال توسط ساکنین جز ویژگی‌های مهم برای آنها در مرحله اول قرار داشت؛ ولی با انجام مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته و ترسیم مدل ابزار غایت نتیجه‌گیری شد که این ویژگی‌ها تاثیر چندانی در ایجاد آرامش برای ساکنان نداشته‌اند.

۱. Rapoport .
۲. Saldana .
۳. Gutman .

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت آرامش روانی در خانه‌های مستقل حیاط‌دار به مراتب بیشتر از خانه‌های آپارتمانی تأمین می‌شود و آسایش جسمی در خانه‌های آپارتمانی بیشتر از خانه‌های مستقل حیاط دار است.

منابع

۱. اشرف صادقی، علی. ۱۳۹۲. فرهنگ جامع زبان فارسی. تهران: فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی.
۲. افشاری، محسن، و شهرام پوردهیمی. ۱۳۹۴. توالی معنادار فعالیت‌ها در مسکن، نمونه موردی: ایل قشقایی. مطالعات معماری ایران ۴ (۷): ۵-۱۷.
۳. امامقلی، عقیل، سیمون آیوازیان، علی زاده محمدی، و سید غلامرضا اسلامی. ۱۳۹۱. روان‌شناسی محیطی، عرصه مشترک معماری و علوم رفتاری. علوم رفتاری ۴ (۱۴): ۲۳-۴۴.
۴. آصفی، مازیار، و الناز ایمانی. ۱۳۹۵. بازتعریف الگوهای طراحی مسکن مطلوب ایرانی- اسلامی معاصر با ارزیابی کیفی خانه‌های سنتی. پژوهش‌های معماری اسلامی ۴ (۲): ۵۶-۷۳.
۵. بوجاریان، بهاره، و سکینه اقبال. ۱۳۹۵. تاثیرات خانه آرامش بر انسان و نقش طبیعت و مینیمالیسم. در کنفرانس بین‌المللی مهندسی و علوم انسانی، دوره چهارم.
۶. خادم‌محمدی، فاطمه، و حسین صفری. ۱۳۹۴. تأثیر معماری داخل بر آرامش ساکنین. در کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در معماری و شهرسازی، دوره هشتم.
۷. دهخدا، علی اکبر. ۱۳۷۷. فرهنگ دهخدا، جلد دهم. تهران: چاپ گستر.
۸. فرانکل ویکتور، امیل. ۱۳۷۸. انسان در جست و جوی معنا. ترجمه‌ی اکبر معارفی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۹. قریشی، علی اکبر. ۱۳۷۱. قاموس قرآن. تهران: انتشارات دارالکتاب اسلامی.
۱۰. کریمی، علی. ۱۳۹۳. حقیقت خانه، رهیافتی به شناخت قدر و منزلت شایسته خانه. رواق نظر، ده مقاله در معماری. تهران: موسسه تالیف، ترجمه، و نشر آثار هنری متن.
۱۱. مارشال ریو، جان. ۱۳۹۸. انگیزش و هیجان. ترجمه‌ی مهدی گنجی. تهران: ساوالان.
۱۲. معین، محمد. ۱۳۸۸. فرهنگ فارسی معین. تهران: امیرکبیر.
۱۳. نقی‌زاده، محمد. ۱۳۹۱. تأملی در شناخت مبانی مسکن اسلامی ایرانی. فصلنامه هنر (۱۷۰): ۳۸-۵۵.
۱۴. ویس کریمی، مهرداد، و سید رضا مودب. ۱۳۸۹. بررسی تطبیقی آرامش روانی در روان‌شناسی با اطمینان قلبی در قرآن کریم. فصلنامه مطالعات تفسیری ۱ (۴): ۱۶۳-۱۸۶.

References

1. Afshari, Mohsen, and Shahram Pourdeihimi. 2014. Meaningful Sequences of Activities in Dwelling, Case Study of Qashqai Tribe. JIAS 4 (7): 5-17.
2. Aghil, Emamgholi, Simon Ayvazian, Ali Zadehmohammadi, and Seyed Gholamreza Eslami. 2013. Environmental Psychology: The Common Field Between Architecture and Behavioral Sciences. Behavioral Sciences 4 (14): 23-44.
3. Asefi, Mazyar, and Elnaz Imani. 2016. Redefining Design Patterns of Islamic Desirable Contemporary Housing through Qualitative Evaluation of Traditional Homes. Journal of Researches in Islamic Architecture 4 (2): 56-73.
4. Ashraf Sadeghi, Ali, 2013. A Comprehensive Dictionary of the Persian Language. Tehran: Academy of Persian Language and Literature.
5. Boojariyan, Bahare, and Sakine Eghbal. 2016. The Effects of the Peace House on Humans and the Role of Nature and Minimalism. In International Conference on Engineering and Human Sciences, Fourth Session.

6. Dehhoda, Aliakbar. 1998. Dehhoda Dictionary, 10th Volume. Tehran: Chape Goštar.
7. Frankl Viktor, Emil. 1999. Man's Search for Meaning. Translated by Akbar Maerefi. Tehran: University of Tehran Press.
8. Ghoreyshi, Aliakbar. 1992. Quran Dictionary. Tehran: Dar Al-Ketab Eslami.
9. Gutman, J. 1982. A Means-End Chain Model Based on Consumer Categorization Processes. *Journal of Marketing*: 60-72.
10. Karimi, Ali. 2014. The Truth of the House, An Approach to Recognizing the Worth and Dignity of the House. Ravagh-e-Nazar, Ten Essays in Architecture. Tehran: Matn Institute of Authoring, Translation, and Publication of Artworks.
11. Khadem Mohamadi, Fateme, and Haosseini Safari. 2015. The Effect of Interior Architecture on the Peace of Residents. In International Conference on Modern Researches in Architecture and Urban Planning, Eighth Session.
12. Marshal Rio, Jan. 2019. Motivation And Excitement. Translated by Mehdi Ganji. Tehran: Savalan.
13. Mehrabian, A., and J. Russell. 1974. An Approach to Environmental Psychology. Cambridge, MA: MIT Press.
14. Moein, Mohamad. 2009. Moeen Persian Dictionary. Tehran: Amirkabir
15. Naghizade, Mohamad. 2012. A Reflection on The Basics of Iranian Islamic Housing. *Art* (170): 38-55.
16. Newman, O. 1974. Creating Defensible Space. London: The Architectural Press.
17. P. A. 1982. Physiological, Comfort, Performance, And Social Effects of Heat Stress. *Journal of Social Issues* (37): 71-94.
18. Rapoport, A. 1977. Human, Aspects of Urban Form: Towards a Man-Environment Approach to Urban Form and Design. Pergamon
19. _____. 2005. Culture, Architecture, and Design. Locke Science Publishing Company, Inc.
20. Saldana, J. 2010. The Coding Manual for Qualitative Researchers.
21. Tasire memaridakhel bar arameshe sakenin-conference beynolmelaliye pagooheshhaye novin dar memari va shahrsazi.doreye hashtom
22. Veysekarimi, Mehrdad, and Seyed Reza Moaddab. 2010. A Comparative Study of Mental Peace in Psychology with Reassurance of the Heart in the Holy Quran. *Holy Quran and Islamic Texts* 1 (4): 163-186.
23. Werner, C.M, I. Altman, and D. Oxley. 1985. Temporal Aspects of Homes: A Transactional Perspective. In Home Environments. Edited by Werner C.M & Altman H. New York and London: Plenum Press.

